

danske historikere i sit hjem i Stockholm eller i det skånske sommerhus ved Hästveda. Det var en af hans glæder at føre dem gennem det skånske landskab og tale om minderne fra vor fælles historie.

Poul Bagge

Jerker Rosén

6.5.1909 – 22.3.1976

Den 22. marts 1976 døde historieprofessoren Jerker Rosén ved Lunds Universitet, knap 67 år gammel. Jerker Rosén var af skaansk slægt, og han knyttedes tidligt fast og varigt til Lund. Her blev han student, her skoledes han som historiker (embedseksamen 1933, doktor med docentbetyg 1939), og her virkede han som docent og professor, dog bortset fra året 1953–54, hvor han var professor i Uppsala, før han kaldtes tilbage til Lund. Han var elev af Gottfrid Carlsson, den fine kender af senmiddelalderens nordiske historie, men tog ogsaa del i Laur. Weibulls metodiske undervisning, og han blev, især som docent, en meget flittig bidragsyder til hans tidsskrift *Scandia*, ligesom han siden var meget aktiv for at mildne modsætningerne mellem de svenske historiske skoler. Den væsentligste del af Jerker Roséns forskning har enten Skaane som emne eller udgangspunkt, eller den behandler svensk rigspolitik i forhold til de perifere provinser. Det gælder allerede den vægtige doktorafhandling »*Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder 1302–1319*«, der med grundig kildekritisk udnyttelse af diplomerne, herunder ikke mindst Erik Menveds rigsbrevbog, redegør for disse aartiers komplicerede svenske og nordiske politik og afslører Erikskrønikens skæve fremstilling ved at omtolke hertug Eriks intrige-politik til fornem fyrstepolitik.

Som docent koncentrerede Jerker Rosén sine studier om forsvenskningen af de skaanske landsdele. Efter det lille populære skrift »*Hur Skåne blev svenskt*« (Det levande förflutna 3) fra 1943 fulgte i de kommende år dels den indtrængende redegørelse »*Skånska privilegie- och reduktionsfrågor 1658–1686*« (1944) og dels en række afhandlinger i *Scandia* 1944–48, især den principielle »*Statsledning och provinspolitik under Sveriges stormaktstid*« (1946). Modsat Knud Fabricius, der i værket »*Skaanes Overgang fra Danmark til Sverige*« I–IV (1906–58) lagde vægten paa det nationale sindelagsskifte, betragter Rosén Skaanes inkorporation og forsvenskning i bredere sammenhæng, og navnlig ved at sammenligne med tidligere erhvervede provinser tilknytning til det svenske rige naaede han frem til en klarere forstaaelse af de statsretslige og politiske komplikationer, der til forskellig tid var knyttet til begreberne inkorporation og uniformitet, samt af spillet omkring de danske kontra de svenske privilegier for de skaanske stænder. En særlig vægt tillagde Rosén den svenske jordpolitik for forsvenskningen, først gennem erhvervelse af dansk adelsgods, siden ved udstrækning af den svenske reduktion af afhændet eller bortkommet krongods til de skaanske landsdele. Denne interesse for krongodspolitikken med dens vekslen mellem udlodning af gods og inddragning (räfst) førte til fordybede studier i dette vigtige emne, ikke mindst nyvurderingen i »*Kronoavsöndringar under äldre medeltid*« (1949) og den fine analyse af »*Drottning Margaretas svenska räfst*« (1956).

Ogsaa paa andre omraader tog Jerker Rosén gerne del i den aktuelle diskussion om væsentlige spørgsmaal, og her som i hans talrige docentoppositioner bragte han stadig, i kraft af sin grundige kildeforskning og sikre og nøgterne dømmekraft, forskningen ind paa nye frugtbare synspunkter eller tilbage til de centrale problemer. Det gælder saa forskellige emner som Folkungetiden med striden mellem Birger Jarls sønner omkr. 1275 (1941 og 1947), Erik XIV.s personlighed (*Studier kring Erik XIV:s höga nämnd*, 1955) og Karl XII, hvis helteglorie taber en del af glansen i Roséns bidrag til »*Den svenska*

utrikespolitikens historia« for aarene 1697–1721 (1952). Et repræsentativt udvalg af afhandlinger »Från Sveriges stormaktstid« er udgivet i 1966.

Trods de vigtige bidrag til dansk historie i de her anførte skrifter er Jerker Rosén dog bedst kendt blandt danske historikere ved hans meget kompetente og fint afstemte universitetsgrundbog »Sveriges historia I. Tiden före 1719« (1962 og senere udgaver). I sine sidste aar paatog han sig ogsaa at forfatte knappe verdenshistoriske grundbøger, afpasset til svenske universitetskrav. Men forskningsmæssigt var han stærkt engageret i en ny stor opgave: en grundlæggende fremstilling af hans universitets oprettelse og ældste historie; bind 1, frem til 1709, kom punktilig til 300-aarsjubilæet 1968, men derefter maatte han ogsaa overtage det næste bind om det 18. aarh. Her viste han, at ogsaa lærdomshistorien mestrede han. – En fuldstændig bibliografi over Jerker Roséns skrifter er meddelt i festskriftet »Historia och samhälle. Studier tillägnade Jerker Rosén« (1975).

Jerker Rosén var en meget alsidig, kundskabsrig og utrættelig arbejdsom historiker, kritisk prøvende, men fast i sine konklusioner, der viste udpræget sans for det konkrete og væsentlige, pligtopfyldende i sit embede og al sin færd som faa, ubestikkelig som forsker og personlighed med et stille lune og et venligt og undseligt smil bag al sin saglighed.

Aksel E. Christensen

Lawrence D. Steefel

25.6.1894 – 28.10.1976

Den amerikanske historiker *Lawrence D. Steefel* døde i Minneapolis den 28. oktober 1976, godt 82 år gammel. Han fik sin Ph.D. fra Harvard i 1923 på en afhandling om det slesvig-holstenske problem. Afhandlingen vandt året efter Toppan-prisen, og den blev grundlaget for udarbejdelsen af Steefel's hovedværk »The Schleswig-Holstein Question«, der udkom i serien Harvard Historical Studies i 1932. Som det var tilfældet med Steefel's andet større værk, »Bismarck, the Hohenzollern Candidacy, and the Origins of the Franco-German War of 1870« (1962), er der tale om en sammenfatning og nyinterpretation af en mængde detailstudier i lyset af nypublicerede kilder, et forhold, der i kombination med et stort overblik, en geografisk og følelsesmæssig afstand til det kontroversielle spørgsmål, flid og en dyb forståelse for de grundlæggende forhold i international politik resulterede i skabelsen af to klassikere inden for den diplomatiske historieskrivning.

»The Schleswig-Holstein Question« er stadig »klassikeren«, hvad angår det dansk-tyske spørgsmål 1863–64 som et led i den europæiske storpolitik. Værket blev til på opfordring af Steefel's læremester ved Harvard, Robert H. Lord, som selv var en stor kender af den europæiske storpolitik i 19. årh. Arbejdet medførte flere års ophold i Europa, hvorved der knyttedes mange frugtbare forbindelser til europæiske forskere, og Steefel var så sent som i sommeren 1976 gæst i København. Hans arbejde med det slesvig-holstenske problem medførte også indsigt i forskellige skandinaviske forhold, og Steefel blev i slutningen af 1940'erne den første leder af University of Minnesota's »Scandinavian Area Program«, hvorved der knyttedes endnu flere forbindelser til Danmark og Norden.

Hans arbejde med det slesvig-holstenske problem bygger bl. a. på selvstændige kildestudier i de involverede stormagters arkiver samt i København og desuden på diskussioner med en række europæiske historikere. Sir Adolphus Ward, Friedrich Meinecke, Alfred Stern, Aage Friis og Knud Fabricius blev involveret. Steefel måtte lære sig at læse dansk, og hans greb om den danske historiske litteratur, især Niels Neergaards »Under Junigrundloven«, som han anså for at være den bedste behandling af problemet, var